

УДК 336.1:504.

Городнюк Ольга, ст. магістратури економічного факультету; науковий керівник – к.е.н, доцент Матвійчук О.В. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

***Анотація.** У статті досліджено основні засади і шляхи вдосконалення регіональної екологічної політики, запропоновано використання відновлюваних джерел енергії як пріоритетного напрямку на шляху покращення екологічної ситуації в регіоні, розглянуто механізм реалізації регіональної екологічної політики для розв'язання проблем збалансованого природокористування та екологічної безпеки Львівської області.*

***Ключові слова:** регіональна екологічна політика, екологічна безпека, соціально-економічний розвиток регіон,; захист навколишнього середовища.*

***Аннотация.** В статье исследованы основные принципы и пути совершенствования региональной экологической политики, предложено использование возобновляемых источников энергии как приоритетного направления на пути улучшения экологической ситуации региона, рассмотрен механизм реализации региональной экологической политики для решения проблем сбалансированного природопользования и экологической безопасности Львовской области.*

***Ключевые слова:** региональная экологическая политика, экологическая безопасность, социально-экономическое развитие региона, защита окружающей среды.*

***Annotation.** The basic principles and ways to improve regional environmental policies are analysed, renewable energy as a priority towards improving the environment of the region is proposed, a regional mechanism for the implementation of environmental policy to address the problems of sustainable environmental management and environmental safety in Lviv region is considered.*

***Keywords:** regional environmental policy, environmental security, socio-economic development of the region, environmental protection.*

Розвиток національного господарства напряму залежить від стану навколишнього середовища, еколого-економічної політики держави та визначення її ролі в системі ринкових відносин. Ситуація, що склалася в Україні, ускладнюється тим, що відбувається руйнування старих державних

структур, а на тлі кризових явищ, правова основа та досвід формування цілісної системи сталого розвитку країни відбувається дуже повільно. Тому визначення пріоритетів щодо розвитку сфери охорони навколишнього середовища, етапів системи реформ еколого-економічної політики держави необхідно починати з регіональних програм розвитку.

Вагомий внесок в дослідження національної екологічної політики зробили українські вчені. Так, соціально-економічні аспекти формування та реалізації регіональної екологічної політики, її особливості висвітлені в працях О. О. Веклич, Т. П. Галушкіної, З. В. Герасимчук, Л. С. Гринів, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, А. В. Качинського, Я. В. Коваля, Є. В. Мішеніна, В. І. Павлова, І. М. Синякевича, Ю. І. Стадницького, В. М. Степанова, Ю. Ю. Туниці, М. А. Хвесика, Є. В. Хлобистова, Л. Г. Чернюк, В. Я. Шевчука та ін.

Між тим, очевидно, що захист навколишнього середовища вимагає здійснення послідовної та продуманої природоохоронної політики. Вона полягає у запровадженні масштабної системи природоохоронних заходів (наприклад, створення екологічних технологій, або запровадження енергозбереження). У рамках такої політики суб'єкти господарювання усіяко мають заохочуватися до екологічно обґрунтованої діяльності. На державному та на приватному рівні мають створюватися передумови для ефективного управління природними ресурсами (користуванням, споживанням, а також природоохоронними заходами).

Метою нашої статті є дослідження напрямів, складових і механізмів реалізації регіональної екологічної політики. На основі опрацьованих матеріалів і проведених досліджень запропоновано шляхи вдосконалення регіональної екологічної політики для Львівської області.

Державне стимулювання розвитку регіонів здійснюється відповідно до основ державної регіональної політики, державних програм економічного і соціального розвитку України, законів про Державний бюджет України, загальнодержавних програм, інших законів та актів законодавства України, а також програм економічного і соціального розвитку областей, місцевих бюджетів. Важливим нормативним документом щодо розвитку регіонів є Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», який набув чинності 1 січня 2006 року [1]. Згідно цього закону, під поняттям «стимулювання розвитку регіонів» розуміють – комплекс заходів, які спрямовані на досягнення сталого розвитку регіонів шляхом поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному і регіональному рівнях, максимального використання потенціалу регіонів в інтересах їхніх жителів та держави в цілому.

Фінансування раціонального використання та охорони природних ресурсів у рамках чинного законодавства України має здійснюватися за

рахунок державного й місцевих бюджетів, позабюджетних коштів, власних коштів підприємств, інших коштів [2].

З огляду на різний рівень регіонів країни, а також на те, що вони мають свої особливі: історичні, природні, соціальні та економічні умови функціонування територій з усім комплексом потенційних ризиків та специфічним впливом на навколишнє природне середовище, необхідно екологічну ситуацію в Україні розглядати в залежності від територіальної приналежності регіону. Проблеми еколого-економічного розвитку регіонів різняться як гостротою проблем, так і можливостями їх практичного вирішення.

З метою усунення причин, що стримують соціально-економічний розвиток регіонів, забезпечення ефективної взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади із спільного вирішення питань розвитку галузей економіки та соціальної сфери та на виконання рішень необхідна регіональна диференціація управлінських рішень, механізмів реалізації державної екологічної політики, а також продовження *гармонізації екологічного законодавства України з законодавством ЄС*.

З метою вирішення екологічних проблем регіону у 2013 р. розроблено проєкт обласної «Програми охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 2013–2017 роки». Метою Програми є реалізація природоохоронних заходів на найбільш еколого-небезпечних об'єктах та стабілізація стану природного середовища, щоб на основі активних дій щодо інституціоналізації екологічної політики створити умови для поступового покращення екологічної ситуації в області. Стратегічні завдання екологічної політики на Львівщині встановлені Концепцією національної екологічної політики України на період до 2020 року, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України і спрямовані на реалізацію довгострокових цілей і завдань, що визначені в Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року [3].

Важливе питання впровадження та механізми реалізації екологічно чистого виробництва на території області і України в цілому, є мало дослідженими та недостатньо висвітленими. Враховуючи це, а також ситуацію із значною кількістю застарілих технологій та фізичний знос виробничих потужностей, впровадження екологічно чистого виробництва може позитивно вплинути на економічні показники та конкурентоспроможність підприємств і істотно змінити екологічні параметри.

Підприємства та організації області упродовж 2013 року використали понад 2,78 млн. тонн первинних видів палива та продуктів їх перероблення в умовному вимірі, що на 2,9 % менше, ніж у 2012 році (табл. 1)

Львівська області в 2013 році, порівняно з попереднім збільшила використання підприємствами: мазуту топкового важкого на – 848 %, брикетів і напівбрикетів торф'яних на – 130 %, дров для опалення на – 14,9 %. Водночас, менше було використано бітуму нафтового і сланцевого – на 44,8 %, масла мастильного на – 38,8 %, вугілля кам'яного – на 13,3 %.

Таблиця 1

Споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти підприємствами та організаціями Львівської області

	2013	2012	2013/ 2012, %
Усього, тис. тонн умовного палива	2778,4	2860,5	97,1
Вугілля кам'яне, тис. тонн	1195,8	1378,6	86,7
Торф неагломерований паливний, тис. тонн	54,3	50,8	107,0
Брикети і напівбрикети торф'яні, тонн	4577,2	1990,3	230,0
Нафта сира, тис. тонн	2,2	2,0	104,3
Газ природний, млн.м ³	1209,1	1196,7	101,0
Дрова для опалення, тис.щільн.м ³	70,5	61,3	114,9
Бензин моторний, тис. тонн	32,3	34,9	92,7
Газойль (паливо дизельне), тис. тонн	177,2	172,3	102,9
Мазути топкові важкі, тис. тонн	8,8	0,9	947,9
Масла мастильні, тис. тонн	2,0	3,3	61,2
Пропан і бутан скраплені, тис. тонн	3,1	2,8	111,8
Бітум нафтовий і сланцевий, тис. тонн	3,9	7,1	55,2

Враховуючи обмеженість вугілля та нафтогазових ресурсів на Планеті, використання відновлюваних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики має стати пріоритетним напрямком на шляху покращення екологічної ситуації в світі, в тому числі в Львівському регіоні. Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [3] передбачено збільшення обсягу використання відновлюваних і нетрадиційних джерел енергії до 2015 року на 5 відсотків та до 2020 року на 10 відсотків базового рівня. До альтернативних, нетрадиційних джерел енергії сьогодні відносять: сонячне випромінювання, енергію вітру, біомасу, гідроенергію малих рік, теплову енергію довкілля, енергію морських хвиль, термальних вод, а також теплові скиди промисловості, які, до речі є досить перспективними для ефективного використання на території України.

На сьогодні в Львівській області сформовано Перелік першочергових природоохоронних заходів, які необхідно фінансувати з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Це перелік визначено на підставі затверджених пріоритетів та з урахуванням пропозицій, поданих місцевими органами державної виконавчої влади і місцевими органами самоврядування, а також тих природоохоронних заходів, які мають високу ступінь готовності і потребують дофінансування [4]:

1. Регіональна програма формування екологічної мережі Львівської області (Рішення обласної ради від 13.06.2007 № 340).

2. Програма розвитку лісового господарства Львівської області на 2010-2015 роки (Рішення обласної ради від 20.04.2010 № 1176).

3. Обласна програма поводження з твердими побутовими відходами на період 2006–2015 роки (Рішення обласної ради від 12.06.2007 № 310).

4. Регіональна програма розвитку заповідної справи у Львівській області на 2009–2020 роки (Рішення обласної ради від 02.12.2008 № 765).

5. Програма поводження з токсичними відходами (Розпорядження Голови Львівської обласної державної адміністрації від 24.04.2009 № 344/0/5-09).

6. Регіональна програма «Питна вода України» у Львівській області на 2006–2020 роки (Голова Львівської обласної державної адміністрації розпорядження від 06.12.2005 № 1196) та ін.

Вирішення завдань державної екологічної політики залежить від ефективності мобілізації фінансових ресурсів на охорону навколишнього середовища. Для Львівської області нагальними є вирішення проблем структурної перебудови виробничого потенціалу економіки, поліпшення екологічного стану басейнів річок області та якості питної води, будівництво нових та реконструкція діючих комунальних очисних каналізаційних споруд, гарантування екологічної безпеки для населення від впливу еколого-небезпечних об'єктів. Одним із основних напрямів розвитку екологічної політики України є гармонізації національного природоохоронного законодавства, вимог і стандартів екологічної безпеки господарської діяльності та поступової адаптації їх до європейських вимог.

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV.

2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. 3. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області у 2013 р. / Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Львівській області. – Львів, 2014. – 274 с. 4. Заключний звіт з науково-дослідної роботи «Проведення аналізу стану реалізації регіональної екологічної політики» / Режим доступу : www.menr.gov.ua/docs/.../NDR%20regionalna%20politika%202013.doc